

ISTOK

ZAJEDNIČKI PROJEKAT EU/SE-

Podrška promociji kulturne raznolikosti

Komponenta za lokalni ekonomski razvoj

Pilot aktivnosti

JP - EU/CoE Support to the Promotion of Cultural Diversity (PCDK)

Funded
by the European Union

Implemented
by the Council of Europe

PREGLED

Komponenta lokalnog privrednog razvoja (LPR) iz Zajedničke akcije Evropske unije / Saveta Evrope za Podršku promociji kulturne raznolikosti na Kosovu* (PKRK) inspirisana je i blisko povezana sa Pilot projektom lokalnog razvoja (PPLR) iz Regionalnog programa Saveta Evrope za kulturnu i prirodnu baštinu u Jugoistočnoj Evropi.

Dok Regionalni program ima širi delokrug u sferi privrednog razvoja, PKRK / LPR je posebno usredsređen na jedan aspekt regionalnog programa: turizam baštine. U tom svojstvu, PKRK / LPR ima za cilj da stvori uslove koji će omogućiti društvenu koheziju i privredni razvoj koristeći potencijalnu kulturnu i privrednu baštinu za region zapadnog Kosova.

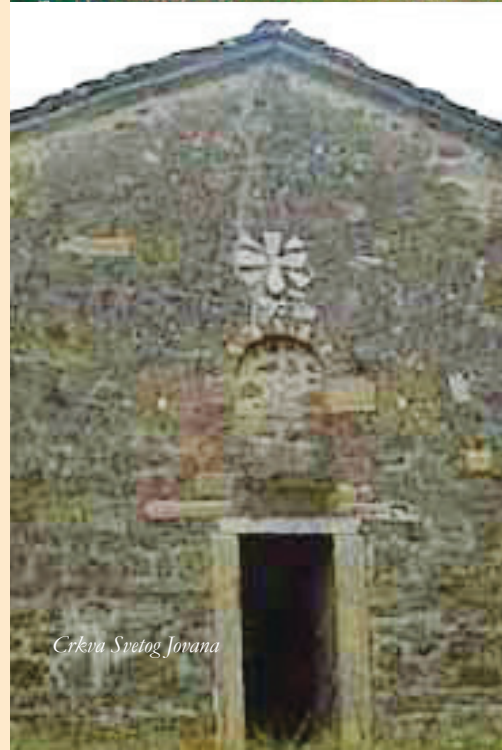
Radeći sa šest opština na zapadu Kosova (Peć, Đakovica, Klina, Dečane, Junik i Istok), projekat PKRK naglašava značaj zaštite baštine, održavanja i upravljanja kroz integrisani pristup u procesu lokalnog

privrednog razvoja. Ovaj pilot projekat utvrđuje izvodljivu strukturu, metodologiju i primere toga kako bi baština, ako se njome delotvorno upravlja, mogla biti prednost koja bi donela veliku korist lokalnim zajednicama kao deo dinamičkog procesa društvenog i privrednog razvoja.

U pripremi Plana regionalne baštine, projekat PKRK je potvrdio sve lokacije baštine i vrednosti u regionu, na osnovu informacija dobijenih od lokalnih i centralnih organa vlasti i institucija. Međutim, te akcije su se usredsredile na atrakcije i karakteristike koje su trenutno pristupačne i koje se mogu predstaviti opštoj javnosti i posetiocima u svrhu turizma baštine.

Ova brošura je pripremljena za aktere u opštini Istok da bi se upotpunio Plan regionalne baštine i njegove preporuke. Ona podstiče aktivno angažovanje lokalnih zajednica i aktera u primerni prioriternih mera u opštini, u koordinaciji sa pet drugih opština u regionu, kao i sa centralnim organima vlasti.

Izvor prirodne vode

Čekna Svetog Jovana

*Ovaj naziv, bez prejudiciranja statusa Kosova, u skladu je sa Rezolucijom SB UN 1244 i mišljenjem MSP-a o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

CILJEVI

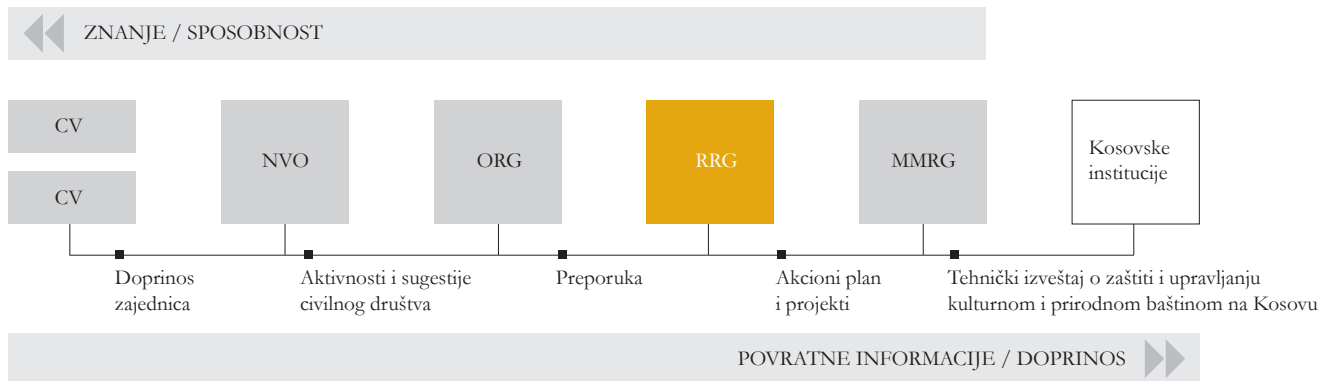
Aktivnosti lokalnog privrednog razvoja i pilot akcije usredsređene su na:

- procenu kapaciteta prirodne i kulturne baštine u regionu;
- stvaranje mehanizma strateškog planiranja za zaštitu i obnovu baštine;
- razvoj delotvornih partnerstava između različitih aktera i podsticanje javno/privatnih inicijativa za baštinu;
- uspostavljanje regionalne koordinacione službe u zajednici za upravljanje baštinom.

METODOLOGIJA

Plan baštine je dinamički proces koji obezbeđuje strateški kontekst za akcije u zajednici sa postojećim resursima da bi se obezbedile najveće koristi za lokalne zajednice u regionu. On ima za cilj da omogući zajedničke akcije radi identifikovanja prioriteta za podelu dostupnih sredstava za očuvanje i promociju baštine, u koordinaciji sa vladom, opštinama i drugim zainteresovanim stranama.

Da bi se obezbedilo aktivno angažovanje aktera, projekat PKRK je usvojio sledeću metodologiju i tok rada tamo gde su zajednice konstantno iznosile mišljenje i dale doprinos u kreiranju politike, a na nivou zajednice podstican je prenos redovnog znanja i sposobnosti.

OPŠTINA ISTOK

Opština Istok se nalazi na severozapadu Kosova u blizini graničnog pojasa sa Crnom Gorom, sa kojim je povezana planinskim vencem koji se diže do preko 2000 metara nadmorske visine. Opština obuhvata grad Istok i 51 selo. Broj stanovnika se procenjuje na 56.000, od čega većinu čine kosovski Albanci sa više od 2.200 Egipćana i 1.600 Bošnjaka. Kosovskih Srba među stanovništvom ima oko 800, i oni uglavnom žive u 7 sela (Crkolez, Osojane i Suvi Lukavac, Muževine i Žač).

Naziv grada i opštine potiče od arhaičnog oblika starosrpske reči istok što znači „bunar“ ili „izvor vode“, a odnosi se na izvore reke Istok, pritoke reke Beli Drim. Ova prirodna karakteristika sredine ogleda se kroz veliki broj izvora i opštini Istok daje veliku mogućnost za razvoj ekoturizma i seoskog turizma. Izvor Istok,

izvor Beli Drim, izvor Vrelo, kao i reka Istok, najprivlačnija su mesta za sportove na vodi. Lekovita termalna voda Banje takođe se smatra važnom prednošću za razvoj banjskog turizma.

Bogati vodeni pejzaž u sredini kroz vreme je predstavljao mnoge mogućnosti i obogatio je jedinstvenim karakterom. To se ogleda u mnogim mostovima i mlinovima koji i dalje postoje kao kulturni spomenici, uključujući Kameni Most u Žaču (17. vek) i mlin Čelja Bicaja u selu Vrelo (19 – 20. vek). Sredina ima i kule, kao karakteristične stambene kule od kamena, kao što je kula Čerim Rugova u selu Lukavac, koja je izgrađena 1900. god. Tradicionalni seoski život zajednica u Istoku predstavlja se organizovanjem zajedničkih događaja poput Lamine večere koja obeležava uspešnu sezonu i žetvu za stoku i poljoprivredu u celom regionu.

Ženska nošnja podgurska

UKLJUČENJE OPŠTINE ISTOK U AKTIVNOSTI LPR-a

U kontekstu projekta PKRK, sproveden je veći broj aktivnosti uz aktivno angažovanje lokalnih aktera u opštini Istok.

- Istraživanje dobara kulturne i prirodne baštine i ispitivanje mogućnosti da ona postane deo turizma baštine sprovedeno je kroz ankete, razgovore i polustrukturisane sastanke sa akterima, uz učešće:

- istraživačke kompanije UBO
- NVO Podguri
- volontera iz zajednice
- Regionalnog centra za kulturnu baštinu u Peći
- Opštine Istok

- Pilot aktivnosti su sprovedene istovremeno u šest opština na zapadu Kosova. One su obuhvatile tri komponente koje su imale presudnu ulogu za angažovanje zajednice u toku pripreme plana regionalne baštine.

Izložba Artefakata

Izvor termalnih voda u Banji

PILOT AKTIVNOSTI

Aktivnost	Lokalni akteri
A. IDENTIFIKOVANJE DOBARA PRIRODNE I KULTURNE BAŠTINE	
I. Prikupljanje podataka o izabranom dobru prirodne i kulturne baštine	
<i>Prikupljanje podataka o dobrima nepokretne kulturne baštine</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Mlin Čelja Bicaja (selo Vrelo, 19 – 20. vek) • Kula Čerima Rugove (selo Lukavac, 1910) • Crkva Sv. Jovana (selo Crkolez, 14. vek) • Kameni Most (Žač, 17. vek) 	<ul style="list-style-type: none"> - NVO Podguri - Projektni tim PKRK
<i>Prikupljanje podataka o dobru nematerijalne kulturne baštine</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Lamina večera u selu Cerc 	- NVO Podguri
<i>Prikupljanje podataka o dobru prirodne baštine</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Prirodni izvor vode u blizini grada Istok • Izvor termalne vode – selo Banja 	<ul style="list-style-type: none"> - NVO Podguri - Valjmira Gaši (MSPP)
II. Promotivni materijal	
<ul style="list-style-type: none"> • Izrada karte baštine Istoka • Izrada i izgradnja informativnih tabli za svaku izabranu prirodnu i kulturnu baštinu 	- NVO Podguri
B. PRAKSA NEMATERIJALNE BAŠTINE	
I. Identifikacija	
<ul style="list-style-type: none"> • Lamina večera 	- NVO Podguri
II. Organizovanje događaja o nematerijalnoj kulturnoj baštini	
<ul style="list-style-type: none"> • Organizovanje izložbe tradicionalne ženske odeće Podguri (05.10.2011), održane u kulturnom centru Istoka • Katalog tradicionalne ženske odeće Podguri 	- NVO Podguri
C. ZAJEDNIČKI REGIONALNI DOGAĐAJI U VEZI SA KULTURNIM TURIZMOM	
<ul style="list-style-type: none"> • Učešće na jesenjem regionalnom festivalu održanom u Istoku 25.11.2011. god. Opština Istok je bila predstavljena izložbom tradicionalne odeće Podguri, zanatlijama, lokalnim proizvođačima hrane i izvođačima tradicionalne muzike. 	<ul style="list-style-type: none"> - NVO Podguri; - Zanatlije, proizvođači i izvođači iz Istoka - Projektni tim PKRK.

Aktivnost	Lokalni akteri
Obrazovanje i podizanje svesti	
Osmišljavanje priručnika o baštini i raznolikosti za osnovne škole	Učenici, roditelji i nastavnici iz osnovne škole „Husni Zajmi“ u opštini Istok
HAJDE ture - posete lokacijama	Učenici iz osnovne škole „Husni Zajmi“ u opštini Istok; Grupe iz manjinskih zajednica; Lica sa posebnim potrebama
Obuka nastavnika o baštini i raznolikosti	1 nastavnik iz osnovne škole „Husni Zajmi“ u opštini Istok
Razvoj institucionalnog kapaciteta	
Studijske posete Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Albaniji, Crnoj Gori, Belgiji, Švajcarskoj, Irskoj, Turskoj, Veneciji, Sloveniji	Članovi ORG Istok; predstavnici NVO Podguri
„Veze: Regionalna konferencija o nematerijalnoj kulturnoj baštini“	Predstavnik NVO Podguri

PREDLOŽENE PRIORITETNE AKTIVNOSTI ZA OPŠTINU ISTOK U OKVIRU PLANA REGIONALNE BAŠTINE 2012-2015.

U daljem tekstu dat je spisak preporuka za aktivnosti u Istoku koje su u skladu sa Planom regionalne baštine za zapad Kosova 2012 – 2015. i sa drugim opštinama u regionu.

Podići svest i promovisati pravilno shvatanje baštine na zapadu Kosova

- Učestvovati na regionalnim godišnjim festivalima da bi se u javnosti podigla svest i prikupila sredstva za aktivnosti kao što su festival jabuke, festival ribe i festival biljaka
- Podržati aktivnosti podizanja svesti u školama u opštini
- Nastaviti sa organizovanjem Lamine večere, sa blagovremenim promotivnim materijalom
- Koristiti regionalni logo za brendiranje
- Obezbediti redovno sakupljanje otpada i podići svest o čistoj životnoj sredini

Preduzeti neophodne mere za zaštitu baštine na zapadu Kosova

- Istražiti i identifikovati karakteristični deo tradicije, igre i baštinu u Istoku da bi se isto dokumentovalo u skladu sa smernicama
- Mapirati dobra izgrađene, pokretne, nematerijalne i prirodne baštine zajedno sa relevantnim informacijama i redovno obavestavati centralne organe vlasti
- Navesti ugrožene objekte u opštini

Razviti i podstaći detaljnu procenu, osmišljavanje i planiranje integrisanog projekta sa efektivnim planom za upravljanje baštinom na zapadu Kosova

- Identifikovati neophodne standarde za obavljanje turističke delatnosti i obezbediti obuku za lokalne turističke agencije
- Napraviti jasnu i ažuriranu mapu dobara celokupne baštine koja je

sprema za posetioce

- Obezbediti doprinos za godišnji regionalni izveštaj o „Stanju baštine“ na zapadu Kosova
- Obezbediti odgovarajuće znakove za lokacije koje su spremne za turizam
- Testirati kulturne proizvode i marketinški stil u datoj oblasti rada u regionu

Razviti i koordinisati odgovarajuću praksu upravljanja za brigu o baštini na zapadu Kosova

- Organizovati izgradnju kapaciteta i osposobljavanje za upravljanje baštinom, uključujući lokalne vodiče
- Učestvovati na redovnim sastancima / forumima da bi se podelila dešavanja i da bi se informisalo o regionalnom programu
- Poslati lokalno osmišljene brošure i promotivni materijal Regionalnoj koordinacionoj službi

Razviti lokalno odgovarajuće i održive inicijative za turizam baštine na zapadu Kosova

- Identifikovati strukturu kula u opštini koja će učestvovati u inicijativi za kulturne pravce
- Ulagati u jedan kulturni proizvod na osnovu lokalne prakse kulturne baštine, kao što su tradicionalna Podguri nošnja i Lamina večera.
- Podržati inicijative malih i srednjih preduzeća (MSP), uključujući noćenje sa doručkom
- Učiniti Istok turističkom destinacijom sa gastronomskom i organskom hranom u regionu

UKLJUČENI PARTNERI I AKTERI U ISTOKU

Glavni partneri

Ministarstvo kulture, omladine i sporta -
Opština Istok • NVO: Podguri, Visioni-2, i
Osojane

Članovi Regionalne radne grupe

Avdilj Hodža, Direktor Regionalnog
centra za kulturnu baštinu - Peć • Osman
Gojani, Direktor Regionalnog centra
za kulturnu baštinu - Đakovica • Špresa
Đonbaljaj, Direktor Regionalnog odeljenja
za kulturu - opština Peć • Endel Beriša,
Direktor Biblioteke - opština Đakovica •
Musa Kaljićani, Šef Odeljenja za privredu

- opština Istok • Hajdin Morina, Službenik
za obrazovanje - opština Klina • Nimon
Tofaj, Zamenik predsednika opštine, Junik
• Škeljzen Šehu, Odeljenje za urbanizam -
opština Dečane • Kujtim Rahmani, NVO
Arteza - Đakovica • Šasimete Seljimaj, NVO
7 Shtatori - Peć • Redžep Maksutaj, NVO
Agimi - Dečane

Članovi Opštinske radne grupe Istok

Raze Drešaj, Regionalni centar za kulturnu
baštinu - Peć • Musa Kaljićani, Odeljenje
za privredu - opština Istok • Sami Ferati,
Odeljenje za obrazovanje - opština Istok

Enver Boljetini, Etnološki muzej - opština
Istok • Ćefsere Ibrahimaj, Odeljenje za
kulturu - opština Istok • Ćerim Redžaj,
Nastavnik - opština Istok • Ismet Demaj,
Predstavnik civilnog društva - opština Istok
• Daut Bljakaj, NVO Podguri - Istok • Redža
Mulja, NVO Visioni -2 - Istok • Milka Tošić,
NVO Osojane - Istok • Aljbina Aljihajdari,
Etnolog • Bljerta Džemaj, Etnolog • Ljuan
Bljakaj, Nastavnik - opština Istok

Stručnjaci, predstavnici institucija/ organa vlasti i privatna preduzeća:

Teri O'Regan, Stručnjak Saveta Evrope

(Irska) • Liam Skot, Savet za baštinu - Irske
Bob Čarmburi, Nezavisni konsultant za
privredni razvoj • Zek Čeku, Nezavisni
konsultant za razvoj turizma • Burbuće
Deva, Predstavnik Ministarstva kulture,
omladine i sporta • Valjmira Gaši, Stručnjak
iz Ministarstva sredine i prostornog

planiranja • Arsim Muljhadža, Predstavnik
Regionalnog centra za kulturnu baštinu - Peć
• Vergina Dilja, Predstavnik Regionalnog
centra za kulturnu baštinu - Đakovica
• Jeton Aljiu, Ministarstvo trgovine i
industrije: Odeljenje za turizam
• UBO Konsultantska kompanija

KONTAKTI:

Za više detalja i
mogućnosti za saradnju,
kontaktirajte:

Koordinatori kancelarije
za PRN:

Bljerta Hardži-Begoli,
blerta.harxhi@p hm-west.org

Nermin Kastrati,
nermin.kastrati@p hm-west.org

Tel: +381 (0)39. 421. 651
Ul. Mbretëresha Teutë, Br. 85,
30000 Peć

Projekat PKRK
Kancelarija Saveta Evrope
u Prištini
Ul. Bedri Pejani br. 3 -
10000 Priština
Tel: +381 (0)38. 243.751

DEKAN/DEČANE, BIAKOVÉ/BAKOVICA,
ISTOK/ISTOK, JUŽNÍK, KLÍNEKLIJA, PE,EPČE

JP - EU/CoE Support to the Promotion of Cultural Diversity (PCDK)

Funded
by the European Union

Implemented
by the Council of Europe